

ימי עיון בתנ"ך תשע"ח

There was Evening and There was Morning: Rashbam and ibn Ezra on Shabbat

(190 שיעור) Meir (Martin) Lockshin (lockshin@yorku.ca)

1. Genesis 1:3-5

God said, "Let there be light"; and there was light. God saw that the light was good, and God separated the light from the darkness. God called the light Day, and the darkness He called Night. And there was evening and there was morning (בקר ויהי בקר), a first day.

(ג) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אֹר וַיְהִי אֹר: (ד) וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת הָאֹר כִּי טוֹב וַיַּבְדֵּל אֱלֹהִים בֵּין הָאֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ: (ה) וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְאֹר יוֹם וְלַחֹשֶׁךְ קָרָא לַיְלָה וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹקֶר יוֹם אֶחָד:

2. Rashbam's Commentary on Genesis 1:5

AND THERE WAS EVENING AND THERE WAS MORNING ONE DAY: The text does not write "There was night and there was day." Rather it writes: "There was evening"—i.e. the light of the first day subsided and darkness fell—"and there was morning"—that morning [that came at the end] of the night when dawn broke. At that point, ONE DAY of those six described in the Decalogue (Ex. 20:11) was completed. Then the second day began when God said, "let there be an expanse."

The text has no interest in stating that an evening and a morning regularly constitute one day. The text is interested only in describing how those six days were constituted—that when the night finished and the dawn broke, one day was completed and the second day began.

ויהי ערב ויהי בקר - אין כתיב כאן ויהי לילה ויהי יום אלא ויהי ערב, שהעריב יום ראשון ושיקע האור, ויהי בוקר, בוקרו של לילה, שעלה עמוד השחר. הרי הושלם יום א' מן ה' ימים שאמר הק' ב' הדברות, ואח"כ התחיל יום שיני, ויאמר אלהים יהי רקיע.

ולא בא הכתוב לומר שהערב והבקר יום אחד הם, כי לא הצרכנו לפרש אלא היאך היו ששה ימים, שהבקר יום ונגמרה הלילה, הרי נגמר יום אחד והתחיל יום שיני:

3. Genesis 1:14

God said, "Let there be lights in the expanse of the sky to separate day from night; they shall serve as signs for the set times—the days and the years;

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי מְאֹרֹת בְּרָקִיעַ הַשָּׁמַיִם לְהַבְדִּיל בֵּין הַיּוֹם וּבֵין הַלַּיְלָה וְהָיוּ לְאֹתוֹת וּלְמוֹעֲדִים וּלְיָמִים וְשָׁנִים:

4. Rashbam's Commentary to Genesis 1:14

AND FOR DAYS: From one appearance of the stars until the next appearance constitutes one day.

ולימים - שהרי מצאת הכוכבים עד צאת הכוכבים יום אחד.

ימי עיון בתנ"ך תשע"ח

There was Evening and There was Morning: Rashbam and ibn Ezra on Shabbat

(190 שיעור) Meir (Martin) Lockshin (lockshin@yorku.ca)

Abraham ibn Ezra's *Iggeret ha-shabbat* [The Epistle of the Sabbath]

5. In the year 4919 (= 1159), at midnight on Friday night, the fourteenth of Tevet, I, Abraham the Spaniard ibn Ezra was in one of the cities of the island that is called "the corner of the world" . . . I was pleasantly sleeping. Then I saw in my dream standing in front of me a vision that looked like a man holding a sealed letter. He said to me, "Take this letter that was sent to you by the Sabbath."

6. I bowed low in homage to the LORD and blessed the LORD who had given us the Sabbath for having bestowed this honor on me. I held it in my two hands and my hands were dripping with myrrh. I read it. At first it was as sweet as honey in my mouth. But when I read the last few lines of poetry, my mind was in a rage and my soul almost departed from my body.

7. I asked the one who stood before me, "What is my sin, what is my transgression? For from the time that I learned about the great God who created us and from the time that I learned of His commandments, I have always loved the Sabbath and have always greeted her enthusiastically. I also always send her off joyfully with song when she departs. Who among all of her subjects is as loyal as I? Why did she send *me* this letter?"

8. The emissary of the Sabbath answered: "She was told that yesterday your disciples brought to your house a Torah commentary, and there it says to desecrate the Sabbath evening! So gird your loins for the honor of the Sabbath. Go fight the battle of the Torah against the enemies of the Sabbath. Show deference to no man!"

9. I awoke and was very agitated, and my spirit was greatly troubled. I got up. My anger was burning inside me. I got dressed and washed my hands. I took the books out into the moonlight and saw that an interpretation of the phrase, "And there was evening and there was morning" was written there. It stated that when the morning of the second day began, that was the completion of one full day [of creation].

10. I almost tore my clothes and tore up that commentary, thinking that it would be better to

5. ויהי בשנת ארבעת אלפים ותשע מאות ותשע עשרה שנה בחצי הלילה בליל השבת בארבעה עשר לחדש טבת ואני אברהם ספרדי אבן עזרא הייתי בעיר אחת מערי האי הנקרא קצה הארץ...ואני הייתי ישן ושנתי ערבה לי, ואראה בחלום והנה עומד לנגדי כמראה גבר ובידו אגרת חתומה, ויען ויאמר אלי קח זאת האגרת ששלחה אליך השבת. 6. ואקוד ואשתחוה לה' ואברך את ה' אשר נתנה לנו, אשר כבדני זה הכבוד, ואתפשנה בשתי ידי, וידי נטפו מר, ואקראנה ותהי בראשית בפי כדבש למתוק, אך בקראי הטורים האחרונים חם לבי בקרבי, וכמעט תצא נפשי.

7. ואשאל את העומד לנגדי מה פשעי מה חטאתי? כי מהיום שידעתי השם הנכבד אשר בראנו, ולמדתי מצותיו, לעולם אהבתי את השבת, ובטרם בואה הייתי יוצא לקראתה בכל לב, גם הייתי בצאתה משלח אותה בשמחה ובשירים, ומי בכל עבדיה כמוני נאמן? ומדוע שלחה אלי זאת האגרת?

8. ויען ויאמר אלי ציר השבת, הגד הוגד לה את אשר הביאו תלמידיך אתמול אל ביתך ספרים פירושי התורה ושם כתוב לחלל את ליל השבת ואתה תאזור מתניך בעבור כבוד השבת להלחם מלחמת התורה עם אויבי השבת, ולא תשא פני איש.

9. ואיקץ, ותתפעם רוחי עלי, ונפשי נבהלה מאד, ואקום, וחמתי בערה בי, ואלבש בגדי, וארחץ ידי, ואוציא חוצה הספרים לאור הלבנה, והנה שם כתוב פירוש "ויהי ערב ויהי בקר", והוא אומר כי כאשר היה בקר יום שני אז עלה יום אחד שלם, כי הלילה הולך אחר היום.

10. וכמעט קט קרעתי בגדי, וגם קרעתי זה הפירוש, כי אמרתי טוב לחלל שבת אחת, ולא

ימי עיון בתנ"ך תשע"ח

There was Evening and There was Morning: Rashbam and ibn Ezra on Shabbat

(190 שיעור) Meir (Martin) Lockshin (lockshin@yorku.ca)

desecrate one Sabbath and thus keep Israel from desecrating many Sabbaths if they were to see this evil comment. We would also be a laughingstock in the eyes of the uncircumcised ones. But I controlled myself—for the sake of the honor of the Sabbath. Still I vowed that, after Shabbat concluded, I would not sleep until I would write a long letter proving when a Torah day begins, and thus I would remove a stumbling block and a snare. For all Israel—Pharisees and Sadducees—know that the story of the creation, what God created on each day, was written solely so that those who observe the Sabbath would know how to observe the Sabbath. They are to rest in the same way that God rested, according to the count of the days of the week.

11. . . . May God avenge the vengeance of Shabbat from anyone who believes this difficult interpretation. If anyone reads it out loud, may his tongue cleave to the roof of his mouth. A scribe who writes this comment in a Torah commentary, may his arm wither and his eye dim.

יחללו ישראל שבתות הרבה, אם יראו זה הפירוש הרע; גם נהיה כלנו ללעג וקלס בעיני הערלים. ואתאפק בעבור כבוד השבת, ואדור נדר אם אתן שנת לעיני אחר צאת יום הקדש עד אכתוב אגרת ארוכה לבאר מתי ראשית יום התורה, להרים מכשול ולהסיר פח ומוקש, כי כל ישראל הפרושים, גם כל הצדוקים עמהם, יודעים כי לא נכתבה פרשת בראשית מעשה ה' בכל יום, רק בעבור שידעו שומרי התורה איך ישמרו השבת, שישבתו כאשר שבת השם הנכבד, לספור ימי השבוע.

11. . . . והמאמין בפירוש הקשה הזה ינקום ה' נקמת השבת ממנו, והקורא אותו בקול גדול תדבק לשונו לחכו, גם הסופר הכותב אותו בפירוש התורה זרועו יבוש תיבש ועין ימינו כהה תכהה.

רביעית בעשרת הדברים	אני שבת, עטרת דת יקרים
ברית עולם לכל דורים ודורים	ובין השם ובין בניו אני אות
וכן כתוב בראשית הספרים	ובי כל מעשיו כלה אלהים
למען אהיה מופת לדורים	ולא ירד ביום שבת אזי מן
ומרגוע לעם שכני קברים	אני ענג לחיים על אדמה
וששים בי זקנים גם נערים	אני חדות זכרים גם נקבות
ובי לא יספדו על מות ישירים	ולא יתאבלו בי האבלים
והגרים אשר הם בשערים	והשקט ימצאו עבד ואמה
כסוסים כחמורים כשורים	ינוחון כל בהמות הם ביד איש
וגם מבדיל חשובים כנזירים	וכל משכיל ביינו הוא מקדש
ביומי נפתחו מאה שערים	בכל יום ימצאו שערי תבונה
מצא חפץ ודבר כל דברים	מכבד מעשות דרך, וכן מן
שמרתני מאד מימי נעורים	שמרתך בכל ימים, למען
אשר באו אלי ביתך ספרים	בזקנתך שגגה נמצאה בך
ואיך תחשה ולא תדור נדרים	ושם כתוב לחלל ליל שביעי
ותשלחם אלי כל העברים	לחבר אגרות דרך אמונה

ימי עיון בתנ"ך תשע"ח

There was Evening and There was Morning: Rashbam and ibn Ezra on Shabbat

(190 שיעור) Meir (Martin) Lockshin (lockshin@yorku.ca)

12. Rashbam on Genesis 1:1

Let the wise understand that all our rabbis' words and midrashic explanations are honest and true. . . . The essence of halakhic and midrashic exegesis is derived from superfluous language in Scripture or from linguistic anomalies. The plain meaning of the verse is written in such a way that one is [additionally] able to learn from it the essence of the midrashic explanation. For example, it is written (Gen 2:4), "Such is the story of heaven and earth *behibbare'am* – as they were created." The rabbis (BR 12.9) interpreted midrashically, "*be'avraham* – through [the merit of] Abraham [they were created]." [They did this] because of the superfluous language of the verse, for the word *behibbare'am* did not have to be written at all.

יבינו המשכילים כי כל דברי רבותינו ודרשותיהם כנים ואמתים. . . . ועיקר ההלכות והדרשות יוצאין מיתור המקראות או משינוי הלשון שנכתב פשוטו של מקרא בלשון שיכולין ללמוד הימנו עיקר הדרשה, כמו אלה תולדות השמים והארץ בהבראם ודרשו חכמים באברהם מאריכות הלשון שלא היה צריך לכתוב בהבראם.

13. Ibn Ezra, Introduction to his *Yesod Dikduk*

[Making fun of people who have ideas about biblical interpretation that ibn Ezra doesn't like:] When he says, "This verse has ten different meanings," he's so proud of himself. . . . And when people hear about this, his reputation as an exegete rises. But the opposite is true! For when he offers ten explanations for a verse, he has no idea which one is true. In fact, the correct explanation might not even be included. For there is only one [correct] explanation for the words of any author, whether he be a prophet or a sage.

... ובאומר "יש לפסוק עשרה טעמים" יתהלל בנפשו... ושמע השומע ונוספה גדולת מעלת חכמת המפרש. והדבר הפך! כי בשומו טעמים רבים לפסוק לא יידע אי זה יכשר הזה או זה גם יתכן שלא יחבר בפירושו פירוש האמת. כי כל מחבר ספר, נביא היה או חכם, טעם אחד לדבירו.

14. Cassuto, M.D., *Commentary on Genesis Part One, Jerusalem, 1961*

"Throughout the Bible there obtains only one system of *computing time*: the day is considered to begin in the morning; but in regard to the festivals and appointed times, the Torah ordains that they shall be observed also on the night of the *preceding day*."

15. Exodus 12:18

In the first month, from the fourteenth day of the month at evening, you shall eat unleavened bread until the twenty-first day of the month at evening.

בְּרֵאשִׁית בְּאַרְבַּעַת עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ בְּעֶרְבֹת תֹּאכְלוּ מִצַּת עֵד יוֹם הָאֶחָד וְעֶשְׂרִים לַחֹדֶשׁ בְּעֶרְבֹת:

16 Leviticus 23

²⁷Mark, the tenth day of this seventh month is the Day of Atonement. . . . ³²It shall be a sabbath of complete rest for you, and you shall practice self-denial; on the ninth day of the month at evening, from evening to evening, you shall observe this your sabbath.

(כז) אַךְ בְּעֶשְׂרֵי הַיּוֹם הַשְּׂבִיעִי הַזֶּה יוֹם הַכִּפּוּרִים הוּא . . . (לב) שַׁבַּת שְׁבִתוֹן הוּא לָכֵן וְעֵנִיתֶם אֶת נַפְשֹׁתֵיכֶם בַּתְּשׁוּעָה לַחֹדֶשׁ בְּעֶרְבֹת מֵעֶרְבֹת עַד עֶרְבֹת תִּשְׁבֹּתוּ שְׁבִתְכֶם: